

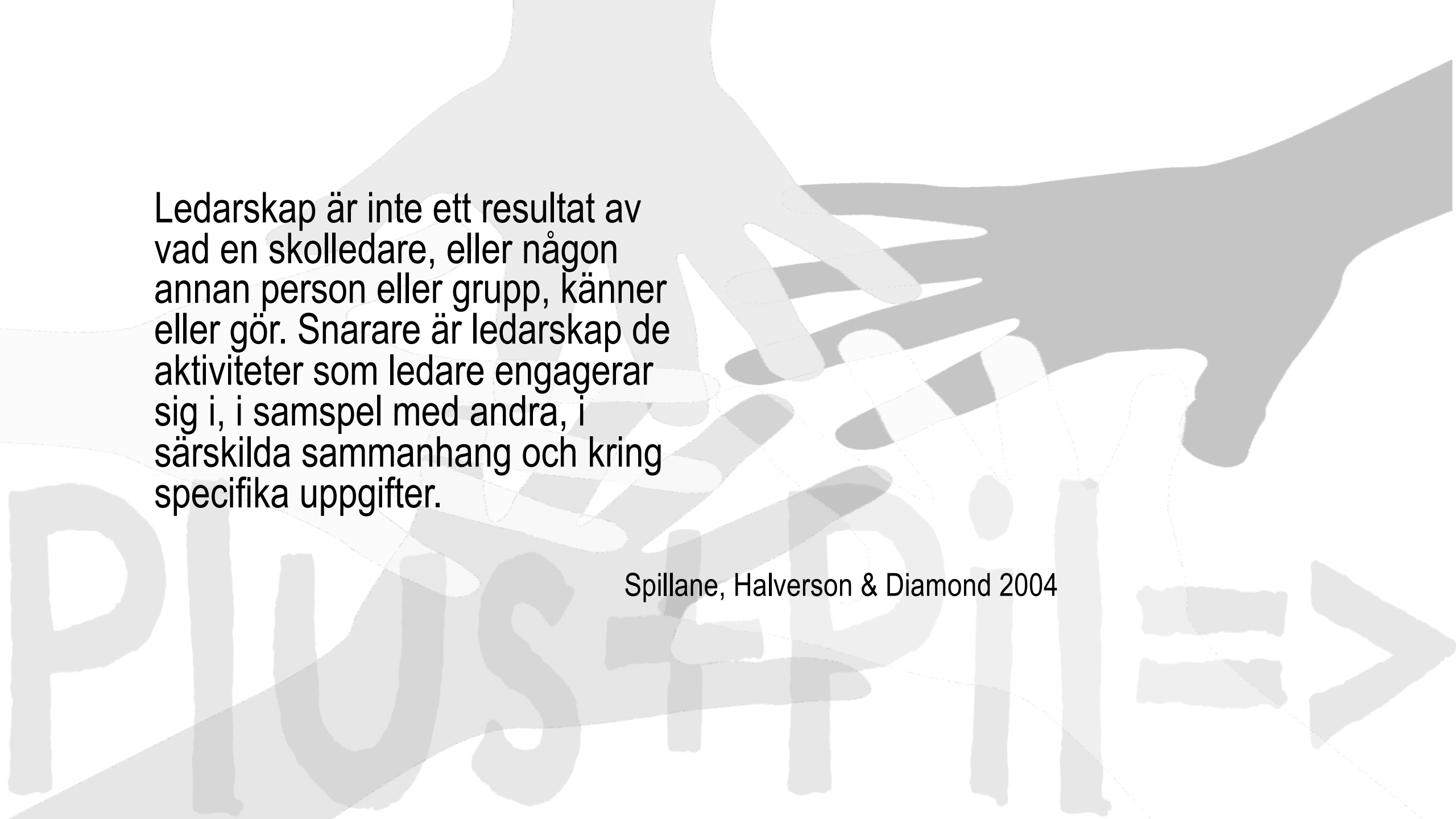
Att organisera för kollegiala lärprocesser (kring språkstörning och språklig sårbarhet)

Praktiska strategier för att stödja lärfrämjande skolutveckling

Lena Göthe

lena.gothe@pluspil.se



The background features a large, faint, light gray word "PLUS" in a bold, sans-serif font. Overlaid on this are several stylized, overlapping hands in various shades of gray. Some hands are open and reaching out, while others are more clenched or pointing. The hands appear to be interacting with each other, creating a sense of movement and connection. The overall aesthetic is clean and modern, with a focus on human interaction.

Ledarskap är inte ett resultat av vad en skolledare, eller någon annan person eller grupp, känner eller gör. Snarare är ledarskap de aktiviteter som ledare engagerar sig i, i samspel med andra, i särskilda sammanhang och kring specifika uppgifter.

Spillane, Halverson & Diamond 2004

Ledare...

”...som ser sitt ledarskap som en delad praktik förstår att det inte är ageranden, egenskaper eller kompetenser som utgör ett framgångsrikt ledarskap, utan hur praktikens samspel utförs och på vilket sätt dessa uppfattas av andra som tillfällen för gemensamt lärande – ledarskap som lärande.” Jane Robertson, 2024

Plus+Pil=>

Systematiskt
kvalitetsarbete

Pedagogiskt
ledarskap

Kollegialt
lärande

PIUS+PII =>

Systematiskt
kvalitetsarbete

Pedagogiskt
ledarskap

Kollegialt
lärande

PIUS+PII =>

P





1:a kapitlet, 5 §

”...Utbildningen ska vila på
vetenskaplig grund
och beprövad erfarenhet.”



Tips: Att ställa frågor och söka svar, 2020,
Skolverkets stödmaterial

”Den mest verkningsfulla skolförbättringen uppstår genom egna frågor, klassrumsobservationer, reflektioner och utmaningar i de kollegiala sammanhang som fokuserar på de elever man möter dagligen.”

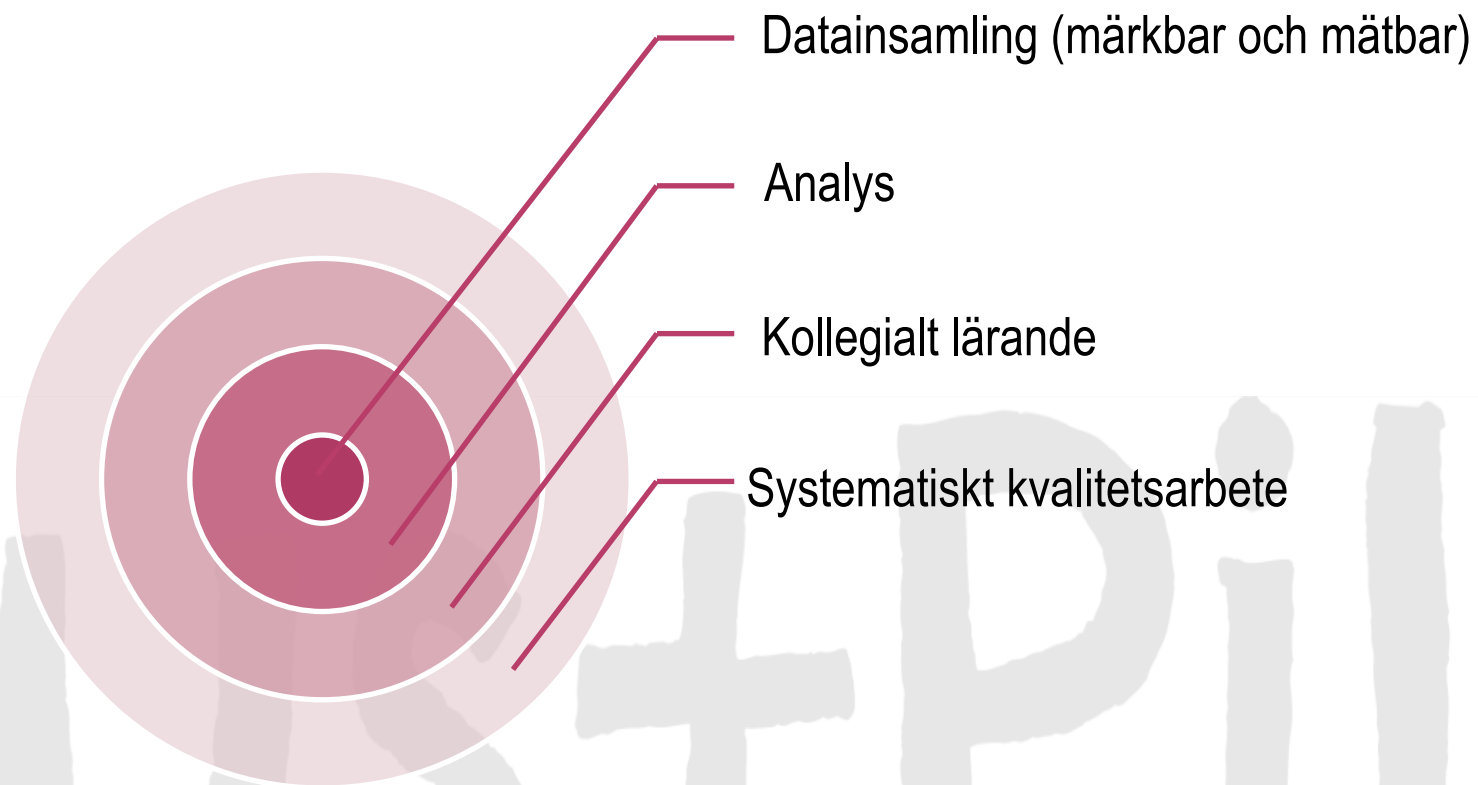


Håkansson & Sundberg (2018), sid 206

”Uppdraget här är inte lärarnas praktik, utan resultatet för eleverna – även om åtgärderna för att åstadkomma det resultatet är inriktade på lärarnas praktik. Det centrala är att alltid titta på elevernas lärande när resultaten ska utvärderas. Det gäller att ta reda på om förändringarna av lärarnas praktik får den önskade effekten på eleverna istället för att bara försöka svara på om lärarna har förändrat sin praktik. Alla insatser ska tjäna ”uppdraget”; elevernas upplevelse, lärande och välbefinnande”.

Timperley, Ell, Le Fevre & Twyford (2021)

I ett undervisningsnära systematiskt kvalitetsarbete



Det systematiska kvalitetsarbetet

- 1 Vi ser kvalitetsarbetet som ett lärande snarare än ett "görande".
- 2 Vårt förbättringsarbete bedrivs på ett likartat sätt oavsett utvecklingsområde.
- 3 Det systematiska kvalitetsarbetet förstås som och är förankrat i varje lärares undervisningsvardag.
- 4 Skolanalyser och undervisningsanalyser görs snarare än elevanalyser.
- 5 Tydliga och fokuserade förbättringsområden väljs ut med hjälp av undervisningsnära analyser.
- 6 Det kollegiala lärandet utgör navet i det systematiska kvalitetsarbetet.

Systematiskt
kvalitetsarbete

Pedagogiskt
ledarskap

Kollegialt
lärande

PLUS+PIL=>

Kollegialt lärande

Individuell kompetens-utveckling
med kollegor som redskap i
lärandet.

Fokus på utveckling av metoder.



Kollektiv verksamhets- och
undervisningsutveckling.

Fokus på utveckling av de
aktuella elevernas lärande.



Blossing & Wennergren, 2019

Copyrighted Material

COLLABORATIVE PROFESSIONALISM

WHEN TEACHING TOGETHER MEANS LEARNING FOR ALL



ANDY HARGREAVES
MICHAEL T. O'CONNOR

,2018

Analys

En fördjupande genomlysning för att strukturera, skapa en helhetsbild, tolka underlag och mål och söka framgångsfaktorer respektive orsaker till varför man når eller inte når målen.

Resultatanalys i skolan, Österberg, 2023

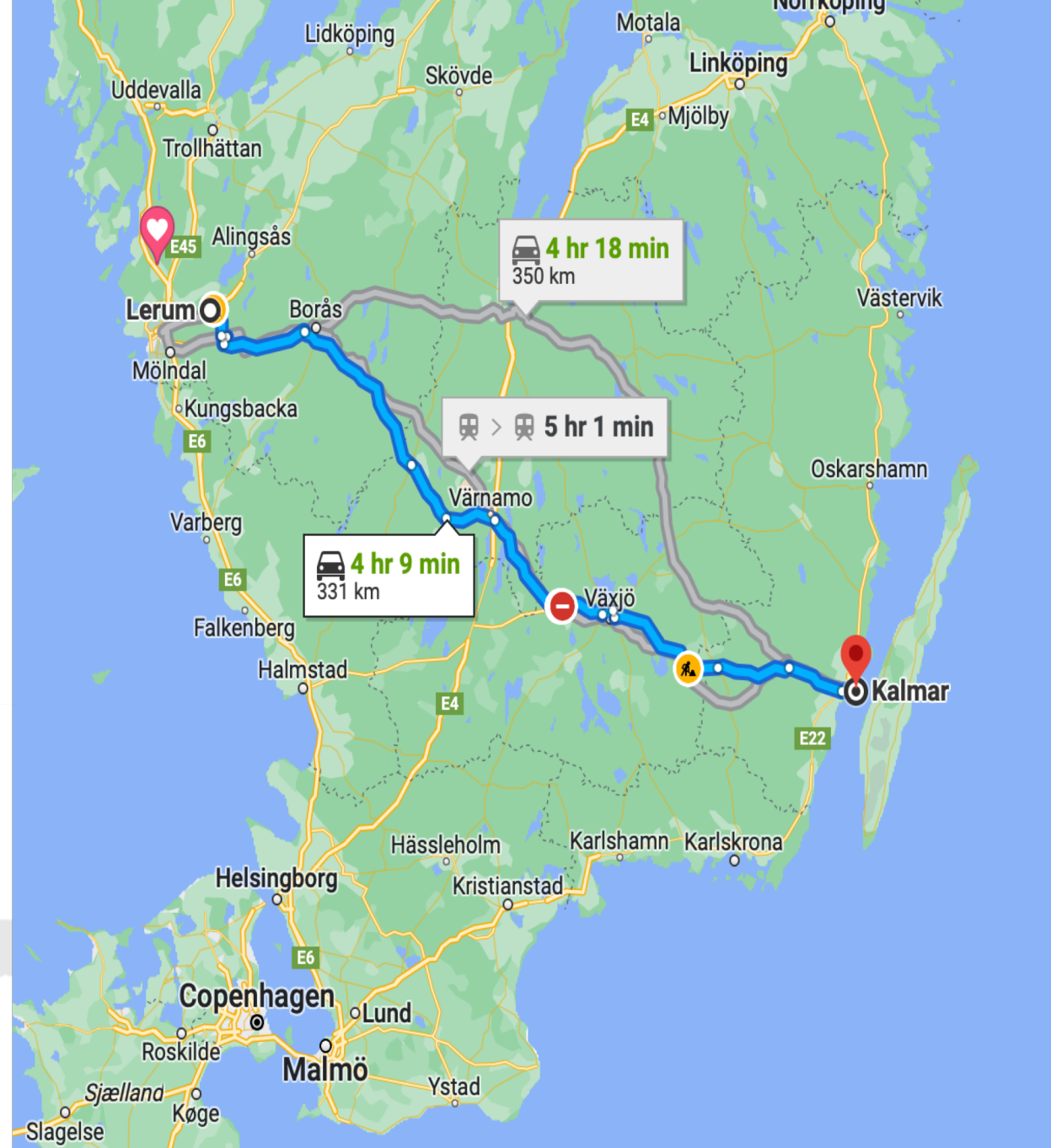
"När vi kommer fram till att det här behöver vi jobba särskilt mycket med."

Jan Håkansson, föreläsning på rektorsprogrammet, GU, 13 mars -24

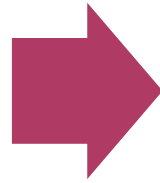
Ett kollegialt lärande som inte inkluderar analys riskerar att bli...

- ett lärande utan riktning
- ett lärande utan motivation och engagemang

PLUS+



Analys av elevers
resultat



Analys av relationen
mellan undervisning
och elevers lärande

Datnow & Park, 2019

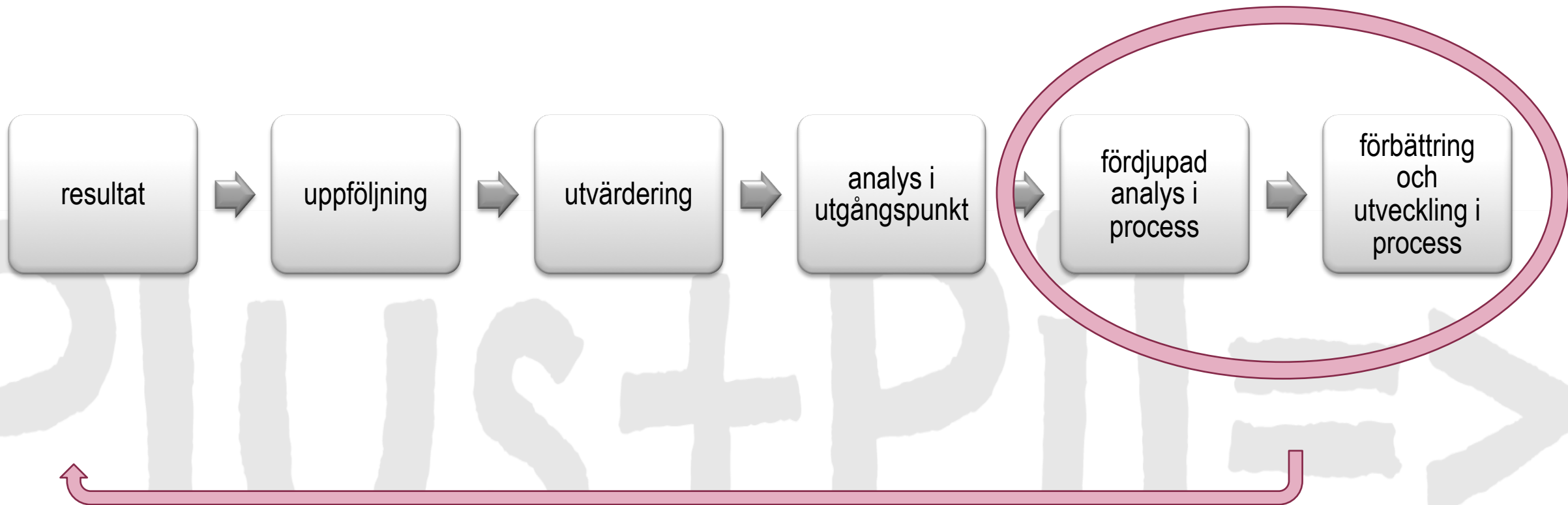
Plus+Pi=>

Hur ser er verksamhets förståelse av analys ut?

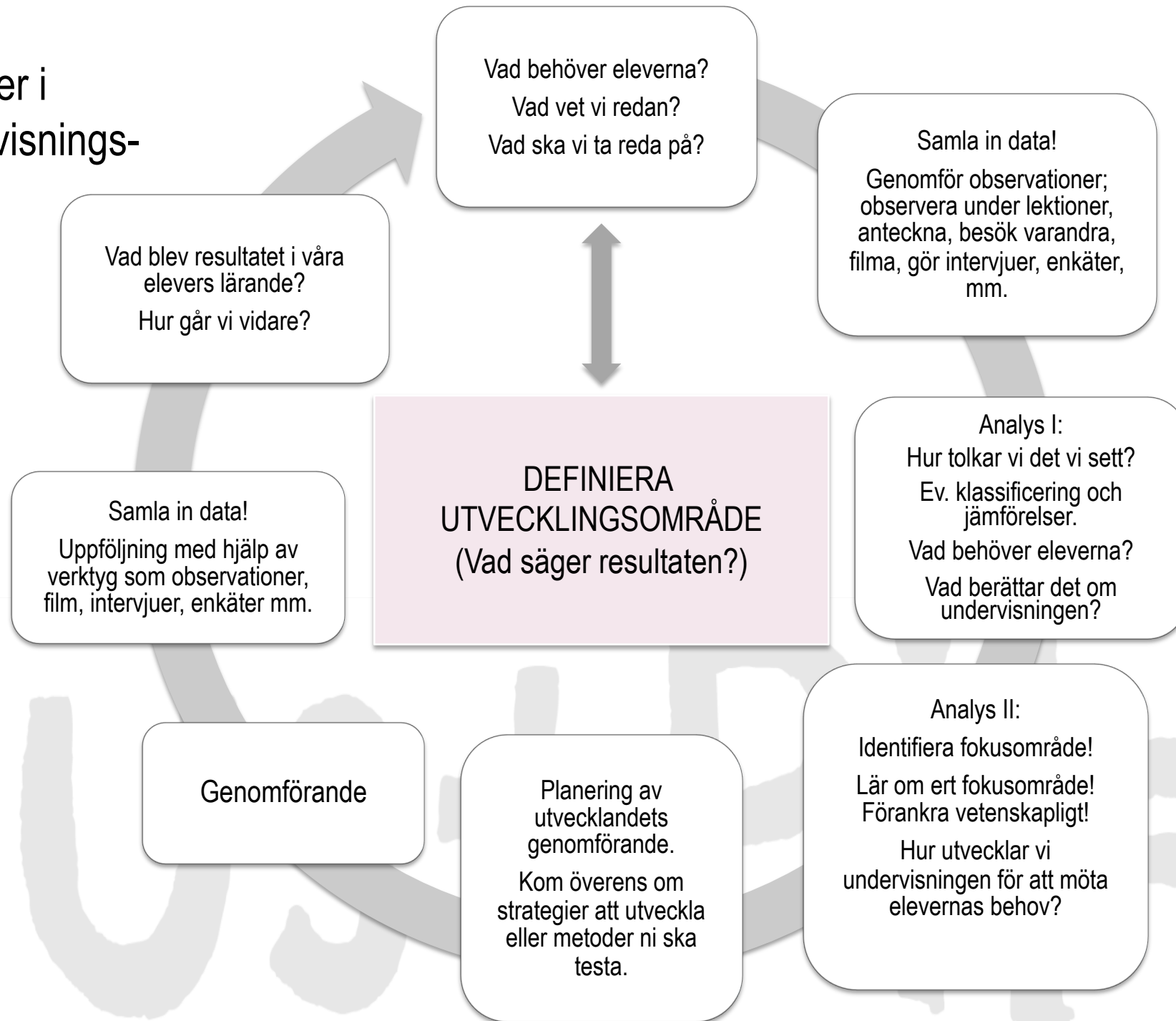


Plus+Pil=>

Relationen mellan analys i utgångspunkt och process



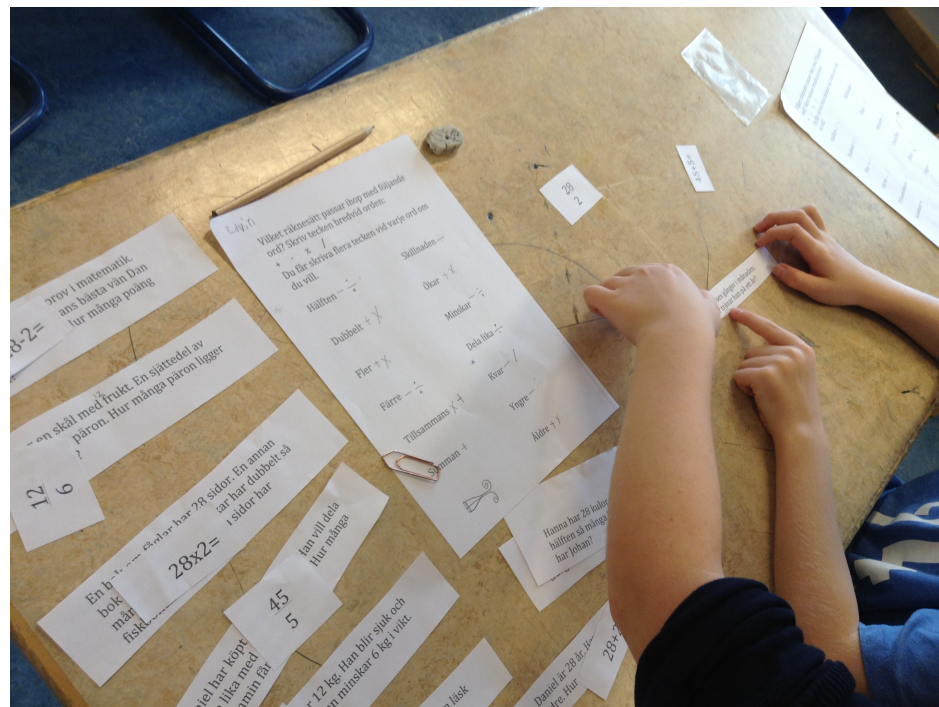
Analytiska cykler i kollegial undervisnings- utveckling



Vilken typ av data (märkbar och mätbar) samlar ni för att göra undervisningsnära analyser?



PlusPil=>



Observationer
av undervisning



Observationer
av lärande

Plus

Viktigt vid observationer av elevers lärande

- elevernas lärande
- fastslaget fokus
- selektiv faktainsamling
- skapa dokumentation som konserverar observationen (skapa data)
- hålls till vad eleverna gör och säger (analysen görs i nästa led)



Exempel på metoder för att observera elevers lärande

- Observationer av lektioner/lärsituationer - dokumentation kan skapas med hjälp av observationsprotokoll, fotografier, filmklipp mm
- Loggboksskrivande
- Ljud- och videoinspelningar
- Fotografier
- Produkter från undervisningen
- Intervjuer och enkäter
- Fokusgrupper



Hur gör eleverna? Vad säger eleverna?	Vilket lärande blir synligt?	Mina reflektioner om vad eleverna behöver

Förslag till samtalsstruktur i anslutning till observation

Utgå från definierat fokus (om inte observationen gjordes förutsättningslöst).

1. Delge observationer i kolumnen om vad eleverna gör och säger. Laget runt och en sak i taget! Fyll på det du eventuellt inte själv observerade! (10 minuter)
2. Gör samma sak med kolumnen om vilket lärande som blir synligt. (5 min)
3. Tänk tyst kring "Mina reflektioner om vad eleverna behöver". Fyll i din egen kolumn! (3 minuter)
4. Delge i tur och ordning era reflektioner om vad eleverna behöver. Laget runt och en sak i taget! (5 minuter)
5. Tänk tyst på vilken undervisningsförmåga vi som lärare ska utveckla. (1 minut)
6. Berätta för varandra vad ni anser. Enas om ett utvecklingsområde! (5 minuter)

Det kollegiala lärandet

- 1 Organisering för kontinuerligt kollegialt lärande snarare än för projekt.
- 2 Team planerar, genomför och utvärderar undervisning.
- 3 Kollektiva redskap för samtal, samarbete och analys utgör viktiga förutsättningar för det kollegiala lärandet.
- 4 Det kollegiala lärandet har fokus på "rätt" saker. Det utgår från elevernas resultat och i undersökande observation och analys av deras lärande.
- 5 Lärandet om elevernas lärande och utveckling är inbyggt i undervisningens och verksamhetens vardag.
- 6 I rektorsgruppen bedrivs ett kollegialt lärande.

Systematiskt
kvalitetsarbete



Kollegialt
lärande

Plus + Pll =>

Ledarskap "som lärande", inte "för lärande"

"...en pågående process av djupt reflekterande och observerande av praktiken, utvecklandet av nya uppfattningar och ny kunskap för hur praktik kan te sig, och en vilja att aktivt testa nya idéer och innovationer för att fortsätta de djupt reflekterande förloppen och samla bevis för den önskade förändringen."

"...professionellt lärande sker genom att ledarskap, lärande och forskning problematiseras genom kritiska och systematiska efterforskningar i praktikgemenskaper."

Jan Robertson, 2024

Ledarskap som lärande (Jan Robertson, 2024)

Ledarskap för lärande - kunskapsöverförande	Ledarskap som lärande - kunskapsskapande
Ge kunskap för att åstadkomma önskad förändring	Gemensamt skapande av ny kunskap, genom samverkan, för att möta behov
Sprida kunskap om praktik	Lärande genom att ifrågasätta och utmana praktiken utifrån forskning
Problemlösning för andra	Problemformulering och uppmuntran till experimenterande
Externt eller hierarkiskt beslutsfattande	Uppmuntran av självstyrning och agentskap med gemensamma åtaganden i strävan efter likvärdig och rättvis utbildning
Extern bedömning av praktiken	Kontinuerlig intern uppföljning och självgranskning
Anses som den "kunniga"	Öppna för att vara lärande och icke kunniga i arbetet med likvärdig utbildning
Envägsprocesser i relationer	Ömsesidiga processer i läranderationer
Positionering som expert i gruppen	I samverkan kunna dela och använda andras expertis under gemensamt skapande av kunskap
Tycka att det är andra som behöver förändras	Vara en del av förändringsprocessen

Viktig grund i ledandet av undervisningsutveckling, I

Att vara "expert"



Att vara "processledare"



Alma Harris, *"Distributed leadership matters"*, 2014

Plus+Pil=>

Viktig grund i ledandet av undervisningsutveckling, II

Ledande som en individuell kompetens



Ledande som en organisatorisk kompetens



Alma Harris, *"Distributed leadership matters"*, 2014

Viktig grund i ledandet av undervisningsutveckling, III

Delegerat ledarskap



Distribuerat ledarskap



Alma Harris, *"Distributed leadership matters"*, 2014

Plus+Pil=>

Dimensioner av pedagogiskt ledarskap

Uppgiftsorienterat – inriktat på att skapa ett tydligt fokus på och en gemensam förståelse av de uppgifter som är aktuella för gruppen

Processorienterat – inriktat på att främja lärande processer som utmanar förståelser och utvecklar praktik

Relationsorienterat – inriktat på att skapa trygga relationer för ett utvecklande lärklimat

Sätt graden av risk i relation till graden av motstånd...

Handlar om ovisshet:

Vad förväntas av mig?

Kommer jag behöva förändras?

Kommer jag kunna det?

Lärare är mer villiga att ta risker när de känner sig trygga med innehållet, processen och relationerna i kollegiala förbättringsprocesser.

Det pedagogiska ledarskapet

- 1 Det pedagogiska ledarskapet ses också som en organisatorisk struktur som lever i hur man organiserar för lärares lärande.
- 2 I organisationen finns ett levande antagande om att varje lärare är medaktörer i att stärka det pedagogiska ledarskapet (leda lärarnas lärande).
- 3 Det systematiska kvalitetsarbetet leds utifrån en elevnära utgångspunkt.
- 4 Olika typer av nyckelpersoner, t ex förstelärare, är viktiga bärare av det pedagogiska ledarskapet.
- 5 Rektorer/rektorererna är delaktiga i lärarnas lärande.
- 6 Rektor/rektorererna observerar och återkopplar i relation till gällande utvecklingsområden i t ex verksamhetsbesök och medarbetarsamtal.

Systematiskt
kvalitetsarbete

Pedagogiskt
ledarskap

Kollegialt
lärande

Plus+Pi =>

Vägledning för ett lärande samtal kring trianguleringen

- Utse en samtalsledare.
- Var och en värderar under tystnad varje punkt i analysen mellan 1 och 4 (där 4 är högst värdering). (10 minuter)
- Utse en tidshållare. Behandla gemensamt ett "hörn" i taget genom att var och en berättar generellt om sina värderingar samt varför de ser ut som de gör. Laget runt utan att börja diskutera, man får ställa klargörande frågor. Diskutera det ni fått syn på innan ni går vidare till nästa hörn. (30 minuter)
- Avsluta med att samtala om det ni tyckte var särskilt intressant eller viktigt i relation till er egen verksamhet. Utbyt tankar och idéer med varandra. (10 minuter)

Förebygga motstånd

- Analysera och främja förutsättningar för förbättringsprocesser
- Främja mening och ägarskap med hjälp av analytiska cykler
- Hitta rätt inlärningszon
- Fokusera på elevernas lärande
- Förstå att lärande och förändring är ett risktagande (snarare än att fokusera på att en enskild lärare eller grupp av lärare är problemet)
- Förstärk det pedagogiska ledarskapets tre dimensioner